

Dossier de premsa
6 de març de 2023

La Fundació Bofill engega una crida de país per reclamar un pla de xoc contra l'abandonament escolar

- Després de dues dècades de davallada, **l'abandonament escolar prematur a Catalunya ha quedat estancat amb uns nivells que no podem normalitzar.**
 - **L'any passat més de 97.000 joves d'entre 18 i 24 anys havien deixat els estudis prematurament sense tenir cap titulació més enllà de l'ESO. Això equival a la capacitat del Camp Nou, o a 3.200 aules que es podrien omplir amb tots els nois i noies que van deixar el sistema educatiu.**
 - **Catalunya continua al capdavant de l'abandonament escolar prematur (16,9%), tant en relació a Espanya (13,9 %) com a la mitjana europea (9,7 % el 2021).**
 - **L'abandonament escolar prematur (AEP) s'acarnissa especialment amb els col·lectius més vulnerables:** la taxa és el doble entre els joves d'origen migrat o de famílies amb baix nivell d'estudis respecte a la resta d'estudiants.
- **Les noves xifres d'AEP han de suposar un punt d'inflexió:** si no s'impulsen actuacions concretes i molt intencionals, l'abandonament no baixarà i correm el risc que torni a augmentar en períodes de recuperació econòmica.
- **És el moment de desplegar polítiques decidides per reduir-lo. Assolir l'objectiu europeu del 10% d'abandonament escolar prematur en quatre anys és possible si el Departament d'Educació lidera - juntament amb municipis, escoles, instituts - un esforç de país, tal com ja han fet altres països.**

- **Cal que entomem la causa de l'abandonament escolar com un projecte col·lectiu de primera urgència amb un pla de xoc** amb mesures dirigides a l'alumnat en situació de vulnerabilitat:
 - **Identificar** l'alumnat amb major risc d'abandonament
 - Cobrir amb **ajuts i beques** les necessitats d'aquests joves i dels seus centres educatius
 - **Orientar** al llarg de tota l'escolarització secundària
 - **Donar suports** addicionals de mentoria
 - **Planificar i augmentar** l'oferta d'educació post-obligatòria.

- Per això, **la Fundació Bofill impulsa una campanya amb un manifest i una plataforma participativa** per reclamar que, d'una vegada per totes, **abordem l'abandonament escolar com el gran repte educatiu i social que tenim a Catalunya.**

- A través de la **Plataforma de reptes i solucions Zero Abandonament**, la Fundació Bofill engega **una invitació oberta als municipis i a tota la comunitat educativa** per posar en marxa un moviment que vehiculi tota la força que tenim com a país **per accelerar el procés cap a la pràctica eradicació de l'abandonament.**

Barcelona, 6 de març de 2023

Després de dècades de reducció considerable de les xifres d'abandonament escolar prematur a Catalunya, **les darreres dades publicades (Enquesta de Població Activa, gener 2023) mostren un estancament d'aquest descens.** Es calcula que, **només l'any 2022, més de 97.000 joves havien deixat el sistema educatiu sense haver arribat a finalitzar estudis postobligatoris.**

Aquesta dada situa l'abandonament escolar com un dels principals reptes del sistema educatiu i hauria de suposar un toc d'atenció i un punt d'inflexió, ja que mostra que **si no s'impulsen actuacions concretes i molt intencionals, l'abandonament no baixarà i correm el risc que torni a augmentar a causa d'una millora en l'economia i el mercat de treball.**

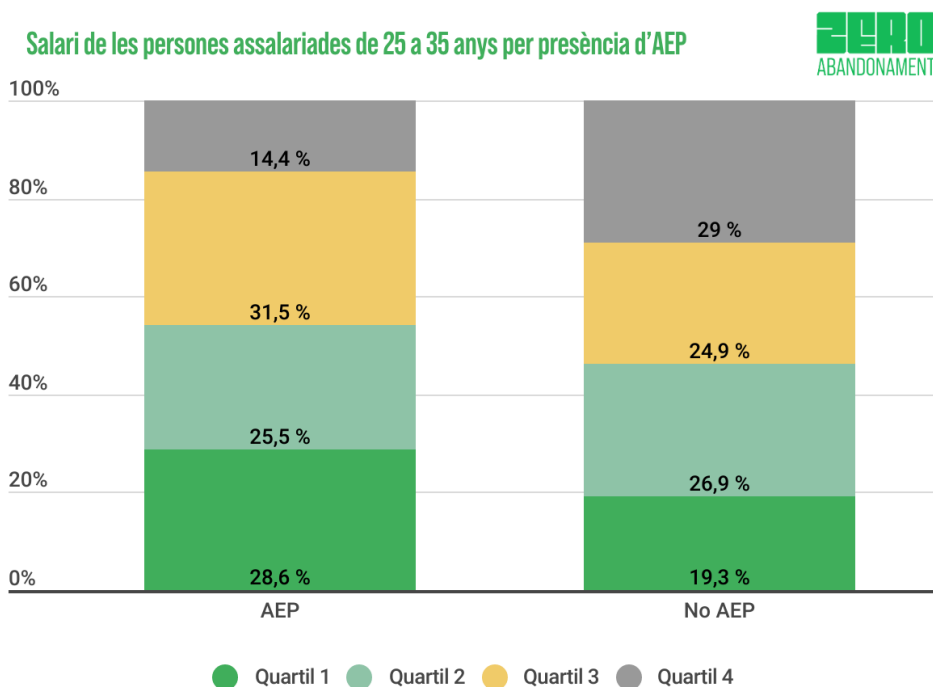
Les crisis econòmiques i les polítiques educatives dels darrers anys han ajudat a reduir-ho. Però són mesures insuficients per eradicar de manera dràstica el problema, que torna a augmentar en períodes de recuperació econòmica. Aquesta tendència s'explica per la contractació en sectors de baixa qualificació com la construcció i el turisme, i es pot veure per exemple en la notable davallada en les xifres d'abandonament escolar prematur (AEP) durant el període de crisi financera que es va produir a partir del 2008. Veiem, doncs, que **el futur de milers de joves depèn d'un mercat de**

treball que en funció de la conjuntura econòmica expulsa més o menys joves del sistema educatiu, amb les conseqüències que això implica.

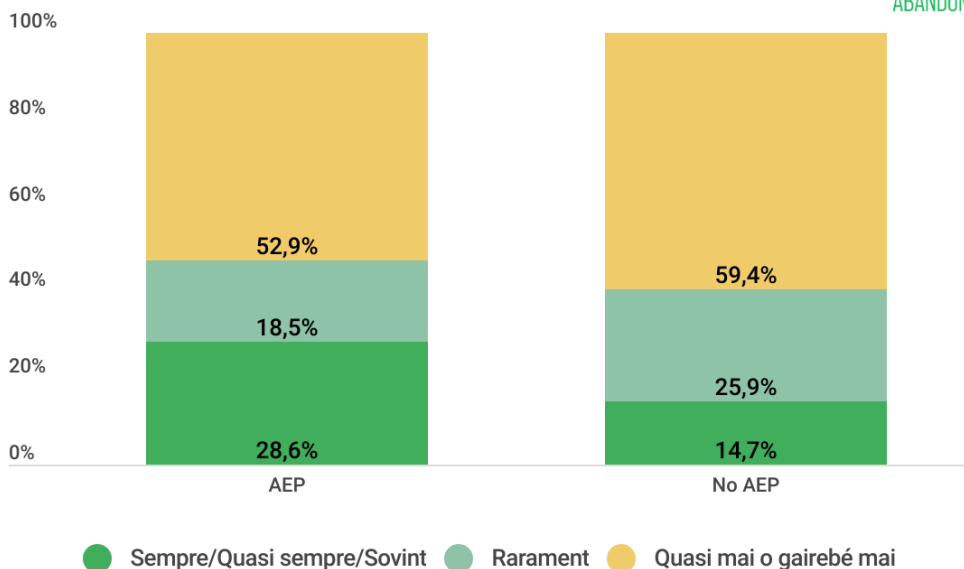
L'AEP no és neutre en termes socials, ja que no afecta tots els grups socials de la mateixa manera: **hi ha una relació estreta entre exclusió social i exclusió educativa**, i en l'àmbit de l'AEP aquesta relació es fa manifesta. Així, en les xifres d'AEP es troben sobrerrepresentats els homes, d'estatus socioeconòmic i cultural baix, d'origen migrat i provinents de minories ètniques.

El nostre sistema educatiu no té les eines necessàries per fer front a aquesta problemàtica que cada any llustra els futurs de milers de nois i noies. Les conseqüències d'abandonar el sistema educatiu prematurament són molt negatives. Els nois i noies que no graduen ESO o que no continuen els estudis quan acaben l'educació obligatòria:

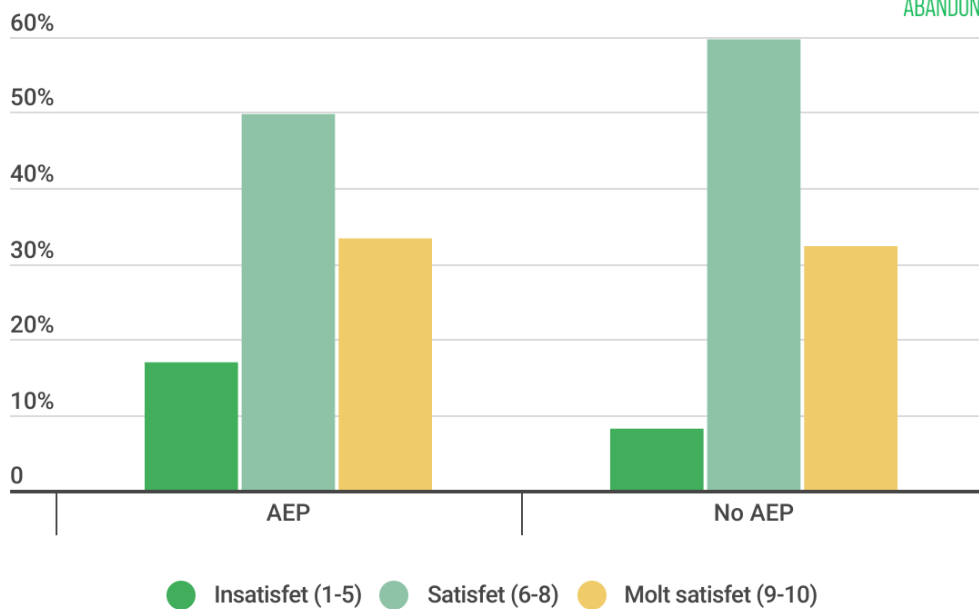
- Pateixen pràcticament el doble d'atur (14,4%) que els que han continuat en el sistema educatiu (8,6%).
- Tenen gairebé fins a 4 vegades més possibilitats que els que no han abandonat els estudis d'acabar fent una feina manual no qualificada (29,9% vs 6,2%).
- Més d'un 25% dels i les joves amb trajectòries d'AEP se situen al quartil més baix de salaris (fins a 9.027,3 €).
- Gairebé 1 de cada 3 dels que han abandonat prematurament els estudis tenen dificultats per pagar l'habitatge, el doble dels joves que han seguit en el sistema educatiu.
- Abandonar els estudis prematurament té efectes negatius fins i tot en la salut: més del 50% dels joves que han continuat els estudis afirmen tenir una salut bona o excel·lent, xifra que només arriba al 32% entre els que tenen trajectòries d'abandonament.
- A més, es calcula que pot suposar un cost de fins a l'1% del PIB a causa del menor desenvolupament econòmic i l'augment de la pobresa i l'exclusió social.

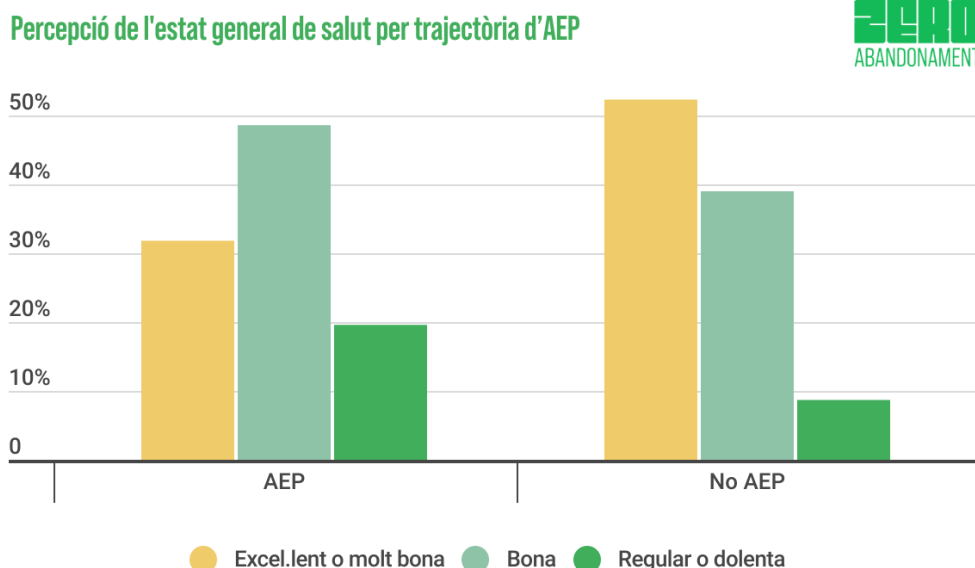

Dificultats per pagar l'habitatge (només emancipats) (25-35 anys)

Satisfacció amb la vida (25-35 anys)

Evitar la ruptura de les trajectòries educatives d'aquests joves **ha d'esdevenir una política d'equitat i d'igualtat de primer ordre**. L'objectiu és que en un termini de 4 anys es redueixi a la meitat l'abandonament entre joves immigrants o procedents de famílies amb baix nivell d'estudis (d'un 30 % a un 15 %). Es tracta de començar a intervenir en els col·lectius en un risc elevat d'abandonament per anar, posteriorment, ampliant la cobertura de les mesures.

La reducció de l'abandonament escolar prematur és un dels reptes educatius i socials més urgents que tenim a Catalunya. Però, **ahora, la necessitat d'afrontar-lo genera un ampli consens entre els agents socials, el sector educatiu i les forces polítiques i parlamentàries**. Prova d'això és que, en les anteriors eleccions al Parlament de Catalunya del 14 de febrer de 2020, **tots els partits a excepció del PP i VOX, [recollien als seus programes electorals la problemàtica i la necessitat d'impulsar mesures](#) per reduir l'abandonament escolar**.

Aquest ampli consens entre les formacions polítiques amb representació al Parlament de Catalunya és **una gran notícia i una oportunitat per entomar conjuntament aquest projecte compartit de país** que ens permeti fer un salt en la reducció del nombre de nois i noies que cada any es veuen empesos a deixar d'estudiar.

Un pla de xoc per reduir dràsticament l'abandonament escolar prematur en 4 anys

La Fundació Bofill reclama **culminar aquest ampli consens polític i social amb l'impuls d'un pla de xoc contra l'Abandonament Escolar** que permeti en el termini d'una legislatura situar Catalunya per sota de l'objectiu europeu del 10% d'abandonament escolar.

Per això, la Fundació ha engegat **una campanya social i un manifest** per reclamar que, d'una vegada per totes, abordem l'abandonament escolar com el gran repte educatiu i social que tenim a Catalunya que afecta cada any milers de joves.

La campanya vol conscienciar del volum de nois i noies que han deixat els estudis prematurament i fa una crida a actuar ja per acabar amb l'abandonament escolar que vol interpel·lar al conjunt de la societat. Per això, ha impulsat [un manifest obert a signatures d'entitats i persones a títol individual](#), i ha treballat durant els darrers mesos **un moviment ampli a través d'una plataforma de reptes i solucions que ja compta amb la involucració de més de 250 persones d'entitats, ajuntaments i organitzacions de tot el país** en la lluita contra l'abandonament escolar.

Administracions, centres educatius i entitats tenen un paper clau en la lluita contra l'abandonament. [L'agenda de xoc contra l'abandonament escolar prematur a Catalunya](#), publicada per la Fundació Bofill, articula un conjunt de recursos i mesures per prevenir, intervenir i compensar la ruptura amb els estudis, que impliquen especialment el Departament d'Educació, el món local, escoles i instituts.

Un conjunt de mesures concretes, quantificades i realistes que, segons indica la recerca nacional i internacional, permeten reduir el risc d'abandonament dels estudis i garanteixen la permanència i la continuïtat de l'alumnat en el sistema educatiu almenys fins a l'assoliment d'estudis postobligatoris.

Això vol dir tenir identificats els nois i noies amb major risc de deixar d'estudiar abans d'hora, la cobertura de necessitats per evitar que la falta de recursos econòmics sigui un impediment per a la continuïtat educativa, suport d'orientació i acompanyament i una oferta postobligatòria suficient i planificada per no deixar-hi ningú fora.

Les propostes de l'Agenda de xoc s'articulen **en quatre grans eixos** sobre els quals fonamentar una actuació immediata.

1. Eines per identificar i fer seguiment de l'alumnat en risc d'abandonament i evitar que deixin els estudis prematurament.

Tota política contra l'abandonament escolar prematur necessita d'un sistema d'informació que permeti als centres educatius i administracions gestionar la informació sobre l'alumnat, detectar el que està en risc d'abandonament, identificar el senyals d'alarma i facilitar una intervenció ràpida i operativa. Els sistemes de seguiment i la detecció precoç permeten activar alertes, intervenir per evitar el desenvolupament de processos de desafecció i ruptura de la trajectòria educativa, distribuir recursos, ajuts i programes de suport i acompanyament socioeducatiu, o gestionar l'atenció i/o derivació amb els serveis educatius i municipals. A més, els nivells d'abandonament es distribueixen de manera desigual en el territori, en funció de les característiques socioeconòmiques de cada zona. Una veritable política de dades permetria localitzar les zones amb major concentració, els centres educatius amb més necessitat de recursos i suport, els col·lectius socials amb majors quotes d'abandonament així com totes aquelles informacions necessàries per dissenyar i implementar mesures específiques i efectives.

- **Utilitzar el Registre d'Alumnes (RALC) per identificar i fer seguiment de la trajectòria de l'alumnat, especialment, de l'alumnat socialment desfavorit i amb necessitats educatives.** EL RALC, que actualment és un registre que es limita a recollir dades de l'alumnat escolaritzat en el sistema reglat, pot ser una eina de traçabilitat dels itineraris de l'alumnat pel sistema educatiu català i la base d'una autèntica estratègia de detecció i seguiment d'alumnat en risc d'AEP. Per fer-ho cal:

- **Complementar les dades actuals del RALC** (bàsicament sobre l'alumnat del sistema reglat) amb dades addicionals d'altres àrees educatives (per exemple, joves escolaritzats en escoles d'adults, formació ocupacional o estudis artístics i musicals), dades socioeconòmiques (a partir del padró, serveis socials, etc.)
- **Compartir aquest registre amb els municipis i centres educatius** per facilitar el seguiment de la trajectòria educativa de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social i planificar millor els recursos necessaris per donar-hi resposta (ajuts econòmics a alumnes, famílies i centres, programes d'orientació, suport i mentoria, etc.), i localitzar les zones amb major incidència de l'abandonament.
- **Una eina de recollida de dades i d'identificació de l'alumnat en risc d'abandonament per a tots els centres educatius.** Una eina que faciliti i faci operatiu, ràpid i simplificat el procés de recollida d'informació, detecció precoç i atenció de l'alumnat en risc d'abandonament en els centres educatius. L'abandonament és un procés de desvinculació progressiva que acostuma a donar senyals ja des de les etapes educatives prèvies al moment de deixar els estudis (per exemple, el baix rendiment acadèmic, l'absentisme o la repetició estan estretament vinculats als processos d'abandonament). Combinat amb les dades de trajectòria i vulnerabilitat social de l'alumnat recollides al RALC, aquesta eina ajudaria a l'equip de docents i tutors d'aquests alumnes a detectar-ho i intervenir-hi a temps pot evitar el trencament posterior de les trajectòries educatives.

2. Ampliació de la cobertura d'ajuts i beques a l'alumnat per evitar que la falta de recursos sigui una barrera per la continuïtat dels estudis.

Per afrontar aquest problema són necessàries mesures per cobrir les necessitat d'infants i joves més desafavorits i evitar que la falta de recursos econòmics sigui una barrera per la continuïtat dels estudis. Aquesta és una política encara no prou desenvolupada en el nostre país quan, en canvi, és fonamental per assegurar que cap alumne no es vegi forçat a abandonar sense voler fer-ho, i que la falta d'ajuts l'aboqui a desvincular-se dels estudis només per raons econòmiques.

- **11.000 "beques salari" anuals per al joves d'entre 16 i 18 anys de llars desafavorides perquè es mantinguin en el sistema educatiu.** Les beques són un dels millors recursos de suport als joves de llars desafavorides a l'hora d'evitar que la situació econòmica familiar sigui un impediment per continuar els estudis. Les beques salari, en particular, a compleixen l'objectiu de, en primer lloc, garantir que cap jove abandona els estudis per manca de recursos. En segon lloc, desincentivar l'AEP causat per factors atribuïbles a efectes "pull", és a dir, per atracció d'un mercat laboral poc qualificat però de retribució econòmica ràpida. Aquesta mesura tindria un cost anual aproximat d'uns 62,6M€ per al Departament d'Educació.

3. Més i millors recursos d'orientació, suport i mentoria de l'alumnat per evitar que abandonin.

Orientar, acompanyar i mentorar són eines clau en la lluita contra l'abandonament. Massa sovint hi ha joves que deixen els estudis per insatisfacció o falta d'encaix entre el que havien imaginat que seria la formació escollida i la realitat i que es troben quan hi són. Un bon procés d'orientació des del principi de l'educació secundària obligatòria fins al final de la postobligatòria pot evitar-ho. I en els casos de major risc d'abandonament, la mentoria és una de les opcions més efectives d'acompanyament educatiu.

- **Plans individualitzats d'orientació educativa, suport socioemocional i acompanyament a la transició educativa en tots els centres de secundària des del primer cicle de secundària obligatòria fins al segon curs de la postobligatòria.** Aquests plans són una eina destinada a què els alumnes tinguin un ampli coneixement de les diferents opcions formatives al seu abast, així com un autoconeixement més profund dels seus interessos, capacitats i possibilitats. Els plans individualitzats d'orientació permet que els equips docents, i especialment als tutors i orientadors facin un seguiment adequat de les necessitats de l'alumne/a en particular.
- **Programes locals de mentoria en tots els municipis de més de 10.000 habitants per a infants i joves d'entre 10 i 18 anys identificats com a absentistes (puntuals o crònics) o en risc de ser-ne.** Aquests programes són especialment efectius en el redreçament de trajectòries o situacions d'abandonament educatiu. L'objectiu és suplir dèficits de models de referència i capital social de joves en risc, conreant relacions de confiança i compromís entre un d'aquests joves i un mentor format. Mitjançant aquesta relació, el mentor ofereix un model individual positiu i ajuda el mentorat a treballar en la millora de les seves actituds, competències i emocions. Sota el lideratge i coordinació de l'ajuntament, aquest programa hauria de poder oferir, si més no a mig termini, cobertura plena per al conjunt de casos d'absentisme o risc d'absentisme detectats entre aquestes edats.

4. Planificació i ampliació de l'oferta d'educació postobligatòria per a que tots els joves puguin continuar els estudis.

L'actual oferta de formacions alternatives al batxillerat així com les de noves oportunitats és insuficient per assolir l'objectiu de reduir l'abandonament escolar prematur fins al 10% fixat en l'Estratègia Europa 2020. Per arribar-hi s'ha d'ampliar i planificar l'oferta estudis secundaris amb almenys unes 27.000 places més a partir del curs 2023-2024.

- **15.000 nous alumnes en places públiques de Formació Professional de Grau Mitjà arreu del territori.** Malgrat l'increment en els darrers anys del nombre de places existents a FP, encara queda un llarg camí per tal d'assegurar que cap jove es quedi sense estudiar el que vol per manca de places. Per assolir l'objectiu del 10% de taxa d'abandonament educatiu prematur que estava previst en l'Estratègia Europa 2020 per al conjunt de la UE, caldria apostar per la creació de 15.000 noves places públiques de formació professional. La planificació d'aquesta oferta ha de prioritzar l'oferta pública, de qualitat, oberta, diversa, ajustada al territori i enfocada prioritàriament a sectors emergents. Aquesta ampliació té un cost anual d'aproximadament uns 81,5 M€ per al Departament d'Educació.

- **5.000 noves places en els Programes de Formació i Inserció.** L'objectiu de reducció de l'AEP també requereix incrementar l'oferta de PFI per arribar almenys al nivell de cobertura de la mitjana espanyola: mentre que Espanya ha passat del 5,1 % del curs 2007-2008 al 8,2 % del curs 2019-2020, Catalunya aquesta taxa ha caigut del 4,0 % al 4,6 % en aquest mateix període. El cost anual d'aquesta mesura és d'uns 18 M€ per al Departament d'Educació.
- **5.000 noves places en centres, escoles i programes de nova oportunitat.** Aquesta mesura s'orienta a ampliar l'oferta d'escoles i programes de noves oportunitats consolidant aquest model com una opció real al territori destinada a garantir la continuïtat dels itineraris formatius dels joves amb més dificultats socials i educatives. Els recursos de nova oportunitat aposten per la construcció d'itineraris formatius a mida, fet que possibilita la construcció de recorreguts educatius llargs i significatius d'aquests joves joves. Cal doncs apostar per ampliar l'oferta de places d'aquests centres i programes, reconèixer-la, establir-la i connectar-la amb la resta d'itineraris i recursos formatius reglats i no reglats del territori. Aquest increment suposa un cost anual de 35 M€ per al Departament d'Educació.

A banda d'aquestes mesures principals, l'agenda en proposa aquestes altres:

- Un protocol d'identificació de l'alumnat NESE per millorar els processos i facilitar l'automatització en la gestió de la informació.
- Un sistema municipal d'identificació, seguiment i recuperació de joves que han abandonat el sistema educatiu en tots els municipis de més de 50.000 habitants.
- 13.000 ajuts al transport per als joves amb menys recursos que requereixin desplaçar-se per accedir als estudis postobligatoris del seu interès.
- Ajuts econòmics perquè tots els infants i joves de 12 fins a 17 anys provinents de famílies d'ingressos baixos puguin participar gratuïtament en activitats extraescolars enfocades a la millora educativa d'un a tres dies a la setmana.
- Un sistema de "finançament per fórmula" dels centres educatius que permeti una distribució equitativa dels recursos humans i assignacions econòmiques en funció de les seves necessitats socials i educatives.
- Un servei d'orientació en tots els municipis de més de 10.000 habitants que ofereixi eines i recursos específics als centres educatius, als i a les joves i a les seves famílies.
- Programes municipals de suport educatiu en tots els municipis de més de 10.000 habitants, que continguin una àmplia oferta de dispositius i recursos de reforç adaptats a les necessitats d'aprenentatge dels infants i adolescents.
- Plans locals de prevenció i lluita contra l'absentisme amb circuits eficients d'identificació i atenció en tots els municipis de més de 10.000 habitants.
- Una reserva de places per a l'alumnat NESE en l'accés als CFGM, seguint els mateixos procediments de detecció i reserva previstos a l'escolarització obligatòria.
- Mecanismes de permeabilitat i hibridació entre els diversos itineraris i recursos de l'educació secundària postobligatòria.
- Un mapa de recursos de nova oportunitat en tots els municipis de més de 10.000 habitants ajustat al nombre i perfil de joves que han abandonat prematurament.

Complementàriament a les mesures proposades en aquesta agenda, cal també avançar en reformes de caràcter estructural per tal d'assolir l'objectiu d'eradicar l'AEP a Catalunya, en particular, la necessitat de reduir la segregació escolar, ja que estar escolaritzat en un centre de màxima complexitat duplica les probabilitats d'abandonar els estudis de forma prematura.

Altres àmbits de reforma imprescindibles per a l'eradicació de l'abandonament prematur són: l'ampliació de l'escolarització 0-3 per l'impacte positiu en la millora de les oportunitats educatives i vitals; les transformacions de l'estructura i l'arquitectura de l'educació postobligatòria per tal de garantir l'accés i la continuïtat educativa de tot l'alumnat; o la millora de la formació inicial i permanent del professorat en orientació, atenció a la diversitat i intervenció i prevenció de l'AEP.

ZERO ABANDONAMENT

SIGNA EL MANIFEST: Cal actuar ja per acabar amb l'abandonament escolar

Cada jove que abandona els estudis prematurament es veu empès a un futur amb més atur, més precarietat i pitjor qualitat de vida. A Catalunya, el darrer any, més de 97.000 joves van deixar d'estudiar.

Fins quan?

Catalunya ha reduït progressivament les xifres d'abandonament educatiu prematur en els últims 20 anys, però, tot i així, continuem al capdavant d'Europa pel que fa a joves poc qualificats i sense estudis postobligatoris.

Més enllà de les dades, deixar els estudis té conseqüències en les vides de tots i cadascun d'aquests milers de joves, sobretot d'aquells que ja parteixen de situacions i entorns més vulnerables: Els nois i noies sense estudis postobligatoris pateixen el doble d'atur, tenen salaris més baixos, més dificultat per pagar l'habitatge i pitjor salut, entre d'altres conseqüències que impliquen una pèrdua d'oportunitats socials i vitals.

L'alt nivell d'abandonament escolar també té conseqüències socials i econòmiques que poden arribar a sumar l'1% del PIB a causa del menor desenvolupament econòmic i l'augment de la pobresa i l'exclusió social.

Les crisis econòmiques i les polítiques educatives dels darrers anys han retingut temporalment alumnat en el sistema educatiu. Però si no fem res, només amb les inèrcies del mercat laboral no aconseguirem reduir de manera permanent les altes taxes d'abandonament.

Correm el risc de cronificar i normalitzar aquests alts nivells d'abandonament escolar prematur. La bona notícia és que a Catalunya hi ha un consens social i polític molt ampli al voltant de la necessitat de reduir l'abandonament escolar i garantir que tots els i les joves tenen les mateixes oportunitats de gaudir d'un futur de qualitat. Però, aleshores, per què no ens hi posem? **Ens hi va el futur de molts milers de joves cada any: 97.062 només el 2022.**

És inajornable que la lluita contra l'abandonament sigui una prioritat social i política del govern, Parlament, ajuntaments, partits polítics, centres educatius, empreses i entitats, sindicats, associacions juvenils, associacions de famílies... En 4 anys és possible fer un salt molt important per resoldre aquest repte de país.

Per això, cal que el Departament d'Educació lideri, conjuntament amb els municipis i els centres educatius, l'impuls d'un Pla de xoc contra l'Abandonament Escolar que actuï sobre les mancances que encara té el sistema educatiu català amb mesures dirigides específicament als col·lectius més vulnerables. Un pla que contempli:

- **Eines per identificar i fer seguiment** de l'alumnat amb major risc d'abandonament i evitar que deixin els estudis prematurament.
- **Ampliació de la cobertura d'ajuts i beques** a l'alumnat per evitar que la falta de recursos sigui una barrera per la continuïtat dels estudis.
- **Més i millors recursos d'orientació, suport i mentoria** de l'alumnat per evitar que abandonin.
- **Planificació i ampliació de l'oferta** d'educació postobligatòria perquè tots els joves puguin continuar els estudis.

No volem normalitzar estar al capdavant d'europa en abandonament escolar. **No volem normalitzar** que any rere any milers de nois i noies són empesos a deixar els estudis. **No volem normalitzar** el fracàs com a societat que suposa cada jove que abandona el sistema educatiu.

**Ara més que mai, és imprescindible sumar esforços per assolir una missió de país:
Zero Abandonament Escolar.**

SUMA'T AL MANIFEST!